

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2013

GREEK SECOND ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER I

Time: 2 hours

100 marks

PLEASE READ THE FOLLOWING INSTRUCTIONS CAREFULLY

1. This question paper consists of 14 pages. Please check that your question paper is complete.
  2. Read the questions carefully.
  3. Number your answers exactly as the questions are numbered.
  4. It is in your own interest to write legibly and present your work neatly.
-

ΤΜΗΜΑ 1**ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ****ΕΡΩΤΗΣΗ 1**

Να διαβάσεις προσεκτικά το παρακάτω κείμενο και να ολοκληρώσεις τις δραστηριότητες που ακολουθούν:

Οι εμμονές στους σκύλους

Ο Κωνσταντίνος Καλφόπουλος συμβουλεύει τους ιδιοκτήτες σκύλων σχετικά με ανεπιθύμητες συμπεριφορές.

Σε αυτό το άρθρο θα ασχοληθώ με τα προβλήματα που δημιουργούνται λόγω μη σωστής συμπεριφοράς με αποτέλεσμα οι σκύλοι να αποκτούν εμμονές. Όλα τα σκυλιά ξεκινούν τη ζωή τους με απόλυτη ισορροπία. Όταν όμως έρχεται η ώρα το κουταβάκι να πάει στο νέο σπίτι εκεί είναι που ξεκινούν και τα προβλήματα εάν δεν δημιουργήσουμε κάποιους κανόνες. Αν επίσης δεν δώσουμε αγάπη και χρόνο στο σκύλο μας καθώς και κανόνες, τότε αρχίζουν και τα προβλήματα στη συμπεριφορά του.

Θα αναφερθώ σήμερα σε ένα από τα ζητήματα προβληματικής συμπεριφοράς που μου ζητείται πολλές φορές να το λύσω από ανθρώπους που έχουν κατοικίδιο στο σπίτι τους. Η επιθετικότητα σε ένα σκύλο δεν είναι μόνο στη φύση των σκύλων σωματοφυλακής. Πολλές φορές οι μικρόσωμες φυλές έχει παρατηρηθεί ότι είναι περισσότερο δυναμικές. Η επιθετικότητα του σκύλου αναπτύσσεται όταν το πρόβλημα ή τα προβλήματα δεν αντιμετωπίζονται και έτσι ο σκύλος δεν μπορεί να βρει διέξοδο.

Ένας σκύλος που είναι επιθετικός, έχει κυρίαρχη συμπεριφορά που την εκφράζει με το γάβγισμα αλλά και με το σώμα του: αυτιά τεντωμένα, μάτια γουρλωμένα, ουρά σηκωμένη, στήθος προτεταμένο και βέβαια σε πολλές περιπτώσεις γρύλλισμα και εμφάνιση των δοντιών.

Αν δείτε αυτή τη συμπεριφορά, μην επαναπαυθείτε ή προσπαθήσετε να κάνετε τους ειδικούς γιατί το πρόβλημα θα χειροτερέψει. Μία νεαρή ιδιοκτήτρια ενός west highland terrier έκανε αυτό ακριβώς το λάθος. Ενώ αντιμετώπιζε τη σκυλίτσα της με στοργή και αγάπη, δεν είχε δημιουργήσει κανόνες συμπεριφοράς και η σκυλίτσα άρχισε σιγά σιγά να καθορίζει τη ζωή της ιδιοκτήτριάς της. Καθόριζε όλες τις κινήσεις της, επέλεγε αυτή πότε ήθελε να φάει, ποιοι άνθρωποι θα την επισκέπτονταν, ποια χρονική στιγμή θα την έκανε βόλτα και αν αυτό δεν συνέβαινε, τότε το σπίτι μετατρέποταν σε εμπόλεμη ζώνη. Η αντίδρασή της ήταν το ασταμάτητο γαύγισμα, η καταστροφή ειδών της οικίας, ακόμα και ούρηση του χώρου.

Γι αυτό είναι σημαντικό όχι μόνο να δίνουμε αγάπη στα σκυλιά μας αλλά και να δημιουργούμε κανόνες σωστής συμπεριφοράς.

[Από <www.katoikidio.gr, με αλλαγές>]

[Φωτογραφία από: <bozined.com>]

1.1 Να απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις, χρησιμοποιώντας ολοκληρωμένες προτάσεις:

1.1.1 Γιατί οι σκύλοι αποκτούν εμμονές; (1)

1.1.2 Πότε αρχίζουν τα προβλήματα; (1)

1.1.3 Γιατί πρέπει να δώσουμε αγάπη και χρόνο στο σκύλο μας; (1)

1.1.4 Ποιος συμβουλεύει τους ιδιοκτήτες των σκύλων σύμφωνα με αυτό το άρθρο; (1)

- 1.1.5 Ποιο ζήτημα προβληματικής συμπεριφοράς ζητείται πολλές φορές να λυθεί; (1)
- 1.1.6 Πώς εκφράζεται ένας σκύλος που έχει κυρίαρχη συμπεριφορά; (2)
- 1.1.7 Πώς καθόριζε η σκυλίτσα κάθε κίνηση της ιδιοκτήτριάς της; (2)
- 1.2 **Να βρείτε συνώνυμα των παρακάτω λέξεων στο κείμενο:**
- 1.2.1 η οικία
- 1.2.2 η διαγωγή
- 1.2.3 το σπουδαίο
- 1.2.4 το καινούργιο (4)
- 1.3 **Να γράψεις πλαγιότιτλους/τίτλους για την δεύτερη, τρίτη και τέταρτη παράγραφο του κειμένου.** (5)
- 1.4 **Να ξαναγράψεις τις παρακάτω προτάσεις από τον Ενικό αριθμό στον Πληθυντικό αριθμό.**
- 1.4.1 Ο σκύλος που είναι επιθετικός εκφράζει τον εαυτό του με το γάβγισμα αλλά και με το σώμα του.
- 1.4.2 Μόλις ξεκίνησε αυτή η συμπεριφορά, η ιδιοκτήτρια μου τηλεφώνησε και μου ζήτησε απελπισμένα τη βοήθειά μου.
- 1.4.3 Η επιθετικότητα του σκύλου αναπτύσσεται όταν το πρόβλημα δεν αντιμετωπίζεται και έτσι ο σκύλος δεν μπορεί να βρει διέξοδο. (6)
- 1.5 **Να ξαναγράψεις τις παρακάτω προτάσεις, συμπληρώνοντας τα κενά με το ρήμα της παρένθεσης στον Απλό Μέλλοντα.**
- 1.5.1 Μόλις λοιπόν ..... (ξεκινάω) αυτή η συμπεριφορά, η ιδιοκτήτρια ..... (τηλεφωνάω) και ..... (ζητάω) απελπισμένα τη βοήθειά μου.
- 1.5.2 Αν επίσης δεν δώσουμε αγάπη και χρόνο στο σκύλο μας, τότε ..... (αρχίζω) τα προβλήματα στη συμπεριφορά του, τα οποία δεν ..... (σταματώ) εύκολα.
- 1.5.3 Όλα τα σκυλιά ..... (διατηρώ) στη ζωή τους απόλυτη ισορροπία. (6)

[30]

ΕΡΩΤΗΣΗ 2

Να διαβάσεις προσεκτικά το παρακάτω κείμενο και να ολοκληρώσεις τις δραστηριότητες που ακολουθούν:

Γνωριμίες στο Διαδίκτυο: Ένας κοσμος μοναξιάς

Ο χώρος του Διαδικτύου είναι απέραντος. Είναι αλήθεια ότι με τον καιρό εξαπλώθηκε σε απίστευτο βαθμό, ώστε να ικανοποιεί τις επιθυμίες κάθε χρήστη. Η δημιουργία, λοιπόν των διαδικτυακών χώρων γνωριμιών δεν ήταν παρά η άμεση συνέπεια του σύγχρονου τρόπου ζωής. Αποξένωση, μοναξιά, κούραση, λίγος χρόνος για διασκέδαση έχουν συμβάλει στο να γίνονται οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων όλο και πιο δύσκολες και οι γνωριμίες πιο σπάνιες.

Είναι γεγονός ότι ο σύγχρονος άνθρωπος έχει κλειστεί στο εαυτό του, έχει περιορίσει τον κοινωνικό του κύκλο και διστάζει να κάνει νέες γνωριμίες παρασυρμένος από τον χαοτικό τρόπο ζωής που έχουν επιβάλει. Ο νέος αυτός τρόπος ζωής έχει οδηγήσει στην χαλάρωση των σχέσεων μεταξύ φίλων, σε ανθρώπους πιο "κλειστούς" και "δύσκολους", σε γείτονες χωρίς ανοχή και σε συνοικίες χωρίς κατανόηση.

Η επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων έχει γίνει πιο απρόσωπη, πιο ψεύτικη, πιο ονειρική. Σε έναν κόσμο γεμάτο συναισθηματική καταπίεση, προβλήματα και καθημερινές απογοητεύσεις ο άνθρωπος δεν αντέχει το βάρος μιας "πλήρους" σχέσης. Ψάχνει κάτι απρόσωπο, μία σχέση που θα νιώθει ότι δεν τον δεσμεύει, κάτι που αν, σε τελική ανάλυση, τελειώσει δεν θα τον επηρεάσει συναισθηματικά. Ψάχνει ένα μέρος όπου θα κρύβεται από την πραγματικότητά του, που δεν θα χρειάζεται για λίγη ώρα να ζει με τα προβλήματά του. Και δεν υπάρχει καλύτερο μέρος από το Διαδίκτυο.

Όμως οι σχέσεις που γεννιούνται σε διαδικτυακούς χώρους γνωριμιών και σε "δωμάτια" συζήτησης είναι εφήμερες και ψεύτικες. Όσο γρήγορα αρχίζουν, τόσο γρήγορα τελειώνουν. Το γεγονός ότι το μέσο είναι απρόσωπο φαίνεται να διευκολύνει

αλλά και να δημιουργεί προβλήματα την ίδια στιγμή. Από τη μία βοηθά τους ανθρώπους να απελευθερωθούν ευκολότερα, να ανοιχτούν ευκολότερα, να μοιραστούν εμπειρίες, προβληματισμούς και φαντασιώσεις. Από την άλλη όμως δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο δύο χρήστες να μιλούν για τα προσωπικά τους προβλήματα χωρίς να γνωρίζουν ο ένας το πραγματικό όνομα του άλλου και να μην έχουν συναντηθεί ποτέ στη ζωή τους.

[Φωτογραφία από: <<http://www.tsantiri.gr>>]

[Ελληνικά: Από το κείμενο στη λέξη, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΜΕ, με αλλαγές]

2.1 Με βάση το παραπάνω κείμενο να σημειώσεις αν οι παρακάτω προτάσεις είναι Σωστές ή Λάθος.

- 2.1.1 Το Διαδίκτυο είναι ένας περιορισμένος χώρος.
- 2.1.2 Η δημιουργία των χώρων γνωριμιών ήταν ένα αποτέλεσμα του τρόπου με τον οποίον ζούμε σήμερα.
- 2.1.3 Το γεγονός ότι οι άνθρωποι δεν έχουν πολύ χρόνο για διασκέδαση έχει κάνει τις σχέσεις μεταξύ τους πιο εύκολες.
- 2.1.4 Οι άνθρωποι στις μέρες μας γνωρίζονται συχνά και με ευκολία.
- 2.1.5 Οι άνθρωποι στις μέρες μας δημιουργούν καινούριες σχέσεις χωρίς να φοβούνται.
- 2.1.6 Οι σχέσεις μεταξύ των φίλων έχουν γίνει πιο "στενές".

2.1.7 Οι άνθρωποι επικοινωνούν πια μόνο στα όνειρά τους.

2.1.8 Στο Διαδίκτυο, ο κάθε χρήστης μπορεί να ξεφύγει για λίγο από την πραγματικότητα.

2.1.9 Οι σχέσεις που δημιουργούνται στο Διαδίκτυο είναι περαστικές.

2.1.10 Είναι δυνατόν δύο χρήστες να μιλούν για τα προβλήματά τους χωρίς όμως να έχουν γνωριστεί. (10)

2.2 **Να ξαναγράψεις τις παρακάτω προτάσεις συμπληρώνοντας τα κενά με το ουσιαστικό της παρένθεσης στην σωστή πτώση και με το άρθρο, όπου χρειάζεται.**

2.2.1 Εξαιτίας των πρόσφατων ..... αποφασίστηκε να ακυρωθούν όλες οι πτήσεις. (το γεγονός) (1)

2.2.2 Τα συστατικά ..... είναι απαραίτητα στον οργανισμό. (το γάλα) (1)

2.2.3 Τα αποτελέσματα αυτού ..... ήταν τραγικά για όλη τη χώρα. (το συμβάν) (1)

2.2.4 Να σβύσετε ..... όλων των δωματίων πριν κοιμηθείτε. (το φως) (1)

2.2.5 Η μόλυνση ..... αποτελεί σοβαρό πρόβλημα του πλανήτη μας. (το ύδωρ) (1)

2.3 **Να αντιστοιχίσεις τις ελληνικές λέξεις στην αριστερή στήλη με τις αγγλικές στη δεξιά στήλη.**

2.3.1 ο χρήστης α. the virus

2.3.2 το δωμάτιο συζήτησης β. the manual

2.3.3 ο ιός γ. the chatroom

2.3.4 σώζω/αποθηκεύω δ. the user

2.3.5 το εγχειρίδιο χρήσης ε. to save (5)

[20]

ΕΡΩΤΗΣΗ 3

Να διαβάσεις την παρακάτω αφίσα και να ολοκληρώσεις τις δραστηριότητες που ακολουθούν:

**το παιδικό στέκι
'φτου ξελεφτεριά'
σας καλεί**

Ελάτε να παίξουμε και να γελάσουμε,
να συζητήσουμε για τις ανάγκες μας
και τις επιθυμίες μας,
για το πως θα δημιουργήσουμε όλοι μαζί
στο παιδικό στέκι.

Παρασκευή 7 Οκτώβρη 7μμ
προβολή ταινίας κινουμένων σχεδίων: Rio

Παρασκευή 14 Οκτώβρη 7μμ
προβολή ταινίας κινουμένων σχεδίων: Lio

Παρασκευή 21 Οκτώβρη 7μμ
θεατρικό παιχνίδι για παιδιά, συζήτηση για τις
δραστηριότητες και τη λειτουργία του παιδικού στέκιού.

παιδικό στέκι 'φτου ξελεφτεριά'
κατάληψη πικπα Πετραλώνων
Τιμοδήμου & Αντωνιάδου

Σε αυτούς τους καιρούς,
κανένας και καμία δεν πρέπει να είναι μόνοι.

Γιατί η αντίσταση στην λεηλασία των ζωών μας
περνάει μέσα από την συλλογικότητα και την αυτοοργάνωση.

ΚΑΤΑΜΗΝΗ
Αντιχρυσή Χρονική Λάσπη

[<athens.indymedia.org>]

3.1 Να απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις, σύμφωνα με την παραπάνω αφίσα, χρησιμοποιώντας ολοκληρωμένες προτάσεις:

- 3.1.1 Ποιο είναι το όνομα που έχει αυτό το παιδικό στέκι;
- 3.1.2 Για ποια θέματα θα συζητήσουν τα παιδιά στις 21 Οκτώβρη;
- 3.1.3 Τι θα γίνει την Παρασκευή 7 Οκτώβρη στο παιδικό στέκι;
- 3.1.4 Πώς ονομάζεται η ταινία που θα προβληθεί στις 14 Οκτώβρη;
- 3.1.5 Με ποιο είδος παιχνιδιού θα ασχοληθούν τα παιδιά στις 21 Οκτώβρη;

(5)

3.2 Με βάση την παραπάνω αφίσα να τελειώσεις την κάθε πρόταση διαλέγοντας μία από τις δύο επιλογές που σου δίνονται, σημειώνοντας το σωστό γράμμα κάθε φορά.

- 3.2.1 Το παιδικό στέκι βρίσκεται ...
  - α. στη γωνία των οδών Πετραλώνων & Τιμοδήμου.
  - β. στη γωνία των οδών Τιμοδήμου και Αντωνιάδου.
- 3.2.2 Οι εκδηλώσεις στο παιδικό στέκι γίνονται ...
  - α. στις 7 το πρωί.
  - β. στις 7 το απόγευμα.

3.2.3 Η αντίσταση περνάει μέσα από ...

- α. την συλλογικότητα και την αυτοοργάνωση.
- β. τη λεηλασία και τη συλλογικότητα.

3.2.4 Τα παιδιά θα πάνε στο στέκι αυτό για να ...

- α. παίξουν, να γελάσουν και να συζητήσουν.
- β. αποφασίσουν τι θα κάνουν στη ζωή τους.

3.2.5 Σε αυτούς τους καιρούς ...

- α. είναι καλύτερα να είναι κανείς μόνος του.
- β. κανένας δεν πρέπει να είναι μόνος του.

(5)

[10]**Βαθμοί 60**

ΤΜΗΜΑ 2**ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ****ΕΡΩΤΗΣΗ 4**

Να διαβάσεις προσεκτικά το παρακάτω γνωστό κείμενο και να απαντήσεις στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

ΤΟ ΝΟΥΜΕΡΟ 31328

(Απόσπασμα από το Κεφ. ΙΖ')

Οι μαφαζάδες που μας φυλάνε είναι μεγάλες ηλικίες. Όλοι απ' τα βαθιά της Ανατολής, στον καιρό του πολέμου το 'χαν σκάσει στα βουνά. Το κουβέρνο τότες δεν μπορούσε να τους κυνηγήσει. Μα, τώρα που κάλμαρε το μέτωπο κι ο Έλληνας έφυγε, άνοιξαν τα παλιά κατάστιχα και τους μάζεψαν έναν έναν κι επειδή σε τέτοια ηλικία δεν ήταν πια βολετό να μάθουν να σκοτώνουν ανθρώπους πολιτισμένα, τους βάλαν βοηθητικούς να φυλάνε εμάς.

Στην αρχή τούς είπαν πως θα υπηρετήσουν τρεις μήνες. Οι μήνες γίναν έξι, γίναν εφτά, οχτώ, κι αυτοί ολοένα μέναν μαζί μας και ζυμώνουνταν.

Οι πιο πολλοί τους έχουν γενειάδα. Σιγά σιγά έπιασαν να 'ρχονται τα βράδια στις παρέες μας. Ψάχνουν με τα δάχτυλα τα γένια τους και λεν, κοιτάζοντας με τ' αγαθά μάτια τους κάπου:

- Άχ, μεμλεκέτ! ... (πατρίδα)

Μας λέν τον καημό τους, μας ρωτούν τι να κάμουν.

Δεν έχουμε πολύ κέφι γι' αυτές τις παρέες. Τους ακούμε σχεδόν ψυχρά – ανάμεσά τους κι ανάμεσά μας υπάρχει ο σκληρός τοίχος. Αυτοί δεν είναι που μας κρατούν δεμένους; Τους μισούμε – πρέπει. Κι αν καμιά φορά πιάνεις τον εαυτό σου αφηρημένο σα να 'χει ξεχάσει τον "τοίχο", δε χρειάζεται παρά μια σπίθα μυαλό. Φέρνεις πάλι τότες, ντροπιασμένος, τον κρύο οχτρό στο προσκήνιο.

Μια μέρα οι μαφαζάδες μάθανε – το 'γραφε λέει το φύλλο – πως οι ηλικίες τους απολύθηκαν.

- Τι να κάνουμε; Τι να κάνουμε;

Έρχονται και μας ρωτούν γεμάτοι απελπισία.

Ένας δικός μας τους ορμηνεύει τότες να σηκωθούν να βγουν στο Διοικητή αναφορά. Έτσι γίνεται, τους λέει, στο στρατό. Θα του πητέ: "Θέλουμε το χαρτί μας!"

Κοιτάζονται μ' απορία: Μα έχουν την άδεια, λοιπόν, να κάμουν κάτι τέτοιο;

- Και βέβαια την έχετε!

Δεν ξέραν με τι τρόπο να μας φχαριστήσουν για την ορμήνια. Βγάλαν συναμεταξύ τους μιαν επιτροπή από έξι. Μέσα σ' αυτουνούς ήταν κι ένας αράπης.

Σύμφωνα με τις οδηγίες μας ζήτησαν πρώτα τον υπαξιωματικό, αυτός τους πήγε στο λοχαγό κι από κει τους παρουσίασαν στο Διοικητή, το Γιαννιώτη.

- Τι θέλετε, ουλάν;

- Το χαρτί μας θέλουμε για το μεμλεκέτ! Το λεν οι γαζέτες.

- Τι έκανε λέει;

- Το χαρτί μας για το μεμλεκέτ!

Ωχ, πού να 'σουν μάτια μου! Ο Γιαννιώτης τα 'χασε. Ήταν ένα πράμα ακατανόητο για τον τουρκικό στρατό. Τόσα χρόνια μπίνμπασης δε θυμόταν κάτι παρόμοια φοβερό.

- Ποιος σας ορμήνεψε, κερατάδες! Ποιος σας ορμήνεψε; φώναζε έξω φρενών.

Φοβισμένοι σα ζαρκάδια τού το είπαν: Οι σκλάβοι. Αυτοί ξέρουν.

Απασχολημένος κείνη την ώρα, διέταξε να τους κλειδώσουν, όλη την επιτροπή, σ' ένα κελί. Ήταν βράδυ. Αύριο θα τους κανόνιζε.

Η είδηση γέμισε πίκρα όλους τους άλλους μαφαζάδες, που περίμεναν με αγωνία το αποτέλεσμα. Ήμαστε κι εμείς λυπημένοι. Χωρίς λόγο. Τι μας ένοιαζε;

Την άλλη μέρα ξημέρωνε Παρασκευή. Ο Διοικητής κατά τις δέκα η ώρα διάταξε να μαζευτούν όλοι οι λόχοι των σκλάβων στο ύπαιθρο, έναν μεγάλο τόπο. Ήταν εκεί και ο λόχος των μαφαζάδων.

Σε λίγο φέραν τους έξι στρατιώτες που είχαν βγει χτες στην αναφορά. Φέραν και τρεις σκλάβους, κατηγορημένους απ' τους δικούς μας τους τσαουσάδες γιατί δεν τους κάμαν τα θελήματα.

Τους ξεγυμνώνουν όλους ως τη μέση. Μ' ένα μεγάλο σκοινί τους δένουν, τον ένα με τον άλλο, και τους εννιά αράδα. Ύστερα, τις δυο άκρες το σκοινί το πιάνουν, απ' τη μια κι απ' την άλλη, από δυο στρατιώτες. Σαν τελείωσε η προετοιμασία τούτη ήρθε ο Διοικητής. Από πίσω του τρεις τέσσερις αξιωματικοί. Ο Γιαννιώτης, με δεμένα τα χέρια του στις πλάτες, προχωρεί νευρικά μπρος στην αράδα τους δεμένους. Τους κοιτάζει μες στα μάτια, έναν ένα. Κι ύστερα γυρίζει πίσω. Ξαναπερνά από μπροστά τους, έναν ένα. Κι ύστερα άξαφνα ξέσπασε η θύελλα: Παλιόσκυλα! Παλιόσκυλα! Παλιόσκυλα!

Χτυπούσε με το καμτσίκι από στριμμένο τέλι στο κεφάλι, στα μάτια, στα γυμνά κορμιά. Λάφαζε, ιδρώνε, έπαιρνε δύναμη τρέχοντας ζερβά δεξιά σα να τη ζητούσε, κι ολοένα, χτυπούσε λυσσασμένα, αβάσταχτα, τυφλά. Οι δεμένοι φώναζαν σπαραχτικά, κάναν ασυναίσθητα μια προσπάθεια να συρθούν τότε απ' το ένα μέρος, τότε απ' το άλλο. Μα οι στρατιώτες με το σκοινί βαστούσαν την ισορροπία στη διελκυστίνδα.

Σαν απόκαμε πια να χτυπά φώναξε ένα στρατιώτη και του έδωσε το νεύο. Ο στρατιώτης ήταν απ' την ίδια κλάση, η μοίρα του ήταν με τους έξι.

- Χτύπα! Χτύπα!

Κι αυτός, τρέμοντας, χτυπούσε νευρικά, αδέξια, μπρος στα μάτια του Διοικητή, που σφούγγιζε τον ιδρο του.

Παρακολουθούσαμε τη σκηνή με σφιγμένα δόντια. Στα δασιά στήθια των δεμένων έτρεχε το αίμα – θα 'τρεχε και στον αράπη, μα σ' αυτόν δε φαινόταν επειδή ήταν μαύρος. Βλέπαμε μονάχα πως άνοιγε το στόμα του και το σφαλνούσε σπασμωδικά, σα να κατάπινε τον αγέρα γουλιά γουλιά.

Τέλος ο Διοικητής αποτραβήχτηκε.

Θα δουλέψουν δέκα μέρες με τους σκλάβους! Διατάζει για τους έξι στρατιώτες.

- Μάλιστα!

Σαν τους λύσαν, οι πιο πολλοί πέσαν καταγής βογκώντας. Μονάχα ο αράπης, μόλις έμεινε λεύτερος, έπιασε να τρέχει, πηδούσε σα κατσίκι, ένα κορμί ίσαμε κι πάνου – θα 'θελε φαίνεται να ζεσταθεί.

Τον κυνήγησαν και τον πιάσαν.

Σκορπίσαμε μες στο στρατόπεδο ομάδες – ομάδες. Ένα απροσδιόριστο κύμα μεγάλωνε, μεγάλωνε, φούσκωνε – μια γιγαντωμένη προσπάθεια προς τα ψηλά. Και οι άνθρωποι, το πλήθος, ολοένα συνθλιβόνταν απ' το τεράστιο κενό:

- Σε τι λοιπόν ξεχωρίζανε αν ήταν Χριστιανοί για Τούρκοι;

Σε τι ξεχωρίζανε; Εμείς ήμαστε γεσήρ, ήμαστε δεμένοι. Εμ αυτοί που ήταν λεύτεροι; Το αίμα αυλάκωσε και τα εννιά κορμιά – τι διαφορά είχε; Μονάχα ο αράπης – ε, αυτός ήταν μαύρος.

Το ίδιο βράδυ. Νύχτα. Τώρα που καλοκαίριασε οι πόρτες στα κουβούσια μας μέναν ανοιχτές. Ένας σκοπός φύλαγε πάντα.

Αυτό το βράδυ στο δικό μας το κουβούσι φύλαγε σκοπός ο στρατιώτης που τον είχαν βάλει το πρωί να μαστιγώσει τους συντρόφους του. Είναι συντριμμένος. Του λέμε να μην πικραίνεται. Ό,τι έγινε έγινε.

Γιατί; παραπονιέται μελαγχολικά. Γιατί να μας ανοίξετε τα μάτια;

Κόντευαν μεσάνυχτα. Ολόξεστη η καλοκαιρινή βραδιά. Ξαπλωμένοι δεν μπορούσαμε να κοιμηθούμε. Ένας νέος διάλογος; Συλλογιζόμαστε. Όλο το κουβούσι ήταν βυθισμένο στο σκοτάδι. Μονάχα εκεί, προς το μέρος του μαφαζά, άναβε ένα λυχνάρι. Εκεί δίπλα ήταν το γιατάκι του Μιχάλ-τσαούς.

Ο σκοπός είχε καθίσει χάμω. Το όπλο του μες στα σκέλια. Θαρρούσαμε πως ξαγρυπνούσε. Ξαφνικά ένας λέει σιγά:

- Κοίτα!...

Από στόμα σε στόμα πήρε είδηση όλο το κουβούσι. Κοιτάζουμε:

Στο λίγο φως, στην πόρτα, διακρίνουμε τον επιλοχία του στρατοπέδου. Ήταν ένα νεαρό τριζάτο κέρατο. Έκανε έφοδο. Πατώντας στις μύτες των παπουτσιών του πλησιάζει το μαφαζά και σιγά, με προσοχή, του παίρνει το όπλο απ' τα χέρια. Κοιμόταν.

Με το όπλο στο χέρι ο επιλοχίας ρίχνει μια ματιά γύρω του. Κοιτάζει προς το γιατάκι του Μιχάλ-τσαούς. Αυτός ροχάλιζε, μα ο υπηρέτης του, το τσανάκι, παρακολουθούσε τη σκηνή.

Ο επιλοχίας του γνέφει: σουτ! Ύστερα πάει κοντά του, του δίνει το όπλο και κάτι του λέει. Ύστερα, με προσοχή, βγαίνει όξω και χάνεται στο σκοτάδι.

Παρακολουθήσαμε τη σκηνή γεμάτοι αγωνία. Καταλάβαμε. Πήγαινε να ειδοποιήσει τον αξιωματικό: Εν ώρα υπηρεσίας το όπλο του σκοπού στα χέρια ενός σκλάβου! Και ο σκοπός ροχαλίζοντας! Αν δεν ήταν κρεμάλα, θα ήταν φυλακή για όλη του τη ζωή.

Τότες σ' όλο το κουβούσι αμολήθηκε ένα υπόκωφο βογγητό.

Ολοένα δυνάμωνε, σαν τα βόδια που τα σφάζουν. Στην αρχή σαλάγιξε μια σκιά και σηκώθηκε. Ύστερα άλλη, ύστερα όλο το κουβούσι βρέθηκε στο ποδάρι. Με νευρικά κινήματα βιαζόμαστε προς την πόρτα. Ήμαστε ίσαμε ογδόντα άνθρωποι, στοιβαγμένοι, με αγκρηλωμένα μάτια.

- Δωσ' το ντουφέκι! λέει ο Μίλτος απειλητικά στο τσανάκι.

Αυτός κάνει να μην ακούσει, κιχ-μιχ, ρίχνει μια ματιά δίπλα στον αφέντη του τον Μιχάλ, που ροχάλιζε μεθυσμένος απ' το χασίς.

- Γρήγορα σκουλήκι, Δωσ' το!

Στο μεταξύ άλλοι είχαν τρέξει προς το μαφαζά. Τον ξύπνησαν. Κοίταζε με τα ξαφνιασμένα μάτια του τόσους ανθρώπους από πάνω του, δεν μπορούσε να καταλάβει.

- Γρήγορα! Γρήγορα!

Του το ξηγούμε με λίγα λόγια, αρπούμε το τουφέκι απ' το τσανάκι και του το δίνουμε. Ύστερα τρέχουμε να βρεθούμε στον τόπο του ο καθένας. Όλα αυτά γίνανε μέσα σ' ένα δυο λεπτά.

Δεν είχαμε καλά καλά ξανακαθίσει σαν φάνηκε ο μουλαζιμ εβέλ, ο επιλοχίας και δυο στρατιώτες. Νευρικοί, βιαστικοί. Μόλις τους διακρίνει ο σκοπός παίρνει στάση προσοχής.

Ο αξιωματικός κοιτάζει με απορία και θυμό τον επιλοχία:

- Πού είναι;

Αυτός τα 'χασε: Μα ναι, ναι, τον είδε με τα μάτια του, βεβαιώνει.

- Ουλάν, δεν κοιμάσουν;

- Εγώ; Όχι! λέει ο στρατιώτης.

Ο επιλοχίας, αποσβολωμένος, κοιτάζει προς το μέρος του Μιχάλ, να δει το τσανάκι. Μα είχε χαθεί απ' το φόβο το δικό μας. Κάπου θα είχε χωθεί.

Ο μουλαζιμ εβέλ χτυπά φουρκισμένος το καμτσίκι στις μπότες του. Ύστερα, για να ξεσπάσει κάπου, που τον ανησύχησαν, το κατεβάζει μια στα μούτρα του σκοπού. Γυρίζει απότομα και φεύγει.

Έτσι με τον καιρό, χωρίς να το καταλαβαίνουμε, τυφλά αρχίσαμε, οι μαφαζάδες κι εμείς, να ερχόμαστε σιμά. Να πλησιάζουμε. Τα βράδια έρχονται πιο ταχτικά και κάνουν παρέα μαζί μας. Λέμε μαζί τα βάσανά μας. Και στην κουβέντα δε μας λένε πια "γεσήρ". Με τη βαριά ανατολίτικη φωνή τους το προφέρουν γεμάτο θερμότητα και καλοσύνη:

- Αρκαντάς (σύντροφε).

Στις δουλειές που πάμε μήτε χτυπούν πια μήτε βλαστημούν. Σαν δεν είναι μπροστά κανένas ρωμιός τσαούς κάνουν πως δεν βλέπουν και μας αφήνουν να καθόμαστε. Τουτουνούς τους τσαούς τους τρέμουν, γιατί τους σπιγουνεύουν άναντρα στους αξιωματικούς.

Το μεσημέρι, στο "παϊντός", ξαπλώνουμε μαζί κάτω απ' τον αφύ ήλιο και τρώμε το ψωμί μας. Μιλούμε φιλικά, κι έτσι πολλές φορές περνά η προσδιορισμένη ώρα για ανάπαυση. Τότες αυτοί, φοβισμένοι, μας σηκώνουν ήμερα ήμερα, σα να μας παρακαλούν:

- Άιντε σύντροφοι, σηκωθείτε.

Σηκωνόμαστε με βαριά καρδιά να ξαναπιάσουμε δουλειά. Κι αυτοί, σα να φοβούνται μη βαρυκομούμε μαζί τους, μας χτυπούν στον ώμο φιλικά:

- Τι να κάμουμε, αρκαντάς; Ο θεός να μας λυπηθεί, κι εσάς κι εμάς.

Να μας λυπηθεί. "Κι εσάς κι εμάς". Το λεν πια σχεδόν μόνιμα. Άρχισαν να μη μπορούν να ξεχωρίζουν τις δυο μοίρες, τη δική τους και τη δική μας. Τρέμουν τους αξιωματικούς τους και τους τσαουσάδες τους δικούς μας. Αυτούς τους ίδιους μισούμε κι εμείς. Ικετεύουν για το "μεμλεκέτ", ένα καλύβι κάπου. Κι εμείς.

Λοιπόν;

Όλοι τους είναι φουκαράδες. Μα πολύ. Δεν τους δίνουν τίποτα για χαρτζιλίκι. Φαίνεται τους κλέβουν οι αξιωματικοί. Υποφέρνουν απ' όλες τις στερήσεις, ακόμα κι απ' τον καπνό. Εμείς μαζεύουμε αποτσιγάρα λεύτερα – αυτοί, όσο και να 'ναι διστάζουν. Δε θέλουν να ταπεινωθούν τόσο. Μα, άμα δεν τους βλέπουμε ...

Οι δικοί μας, όσοι δουλεύοντας στους χωριάτες οικονομούνε τίποτε πεντάγροσα, τα κάνουν πάντα καπνό. Μας κερνούν. Ο μαφαζάς βλέπει. Το φυτίλι περνά και σ' αυτόν. Τυλίγει το τσιγάρο, δίνει πίσω το φυτίλι. Το κεφάλι χαμηλά. Το τσακμάκι. Ανάβει. Τότες μονάχα, μαζί με την πρώτη ρουφηξιά, τα μάτια σηκώνονται. Δε λέει τίποτα.

Α, είναι μεγάλο πράμα δυο μάτια που ακινητούν έτσι ...

Ώρες ώρες αποτραβιούνται μονάχοι τους σε μια γωνιά. Κοιτάζουν στο βάθος κι αρχίζουν τραγούδια της πατρίδας τους. Τους έχουν μάθει ένα πολεμικό θούριο: “Ανγκαράνιν τασινά μπακ...” Οι γεροί, ρωμαλίοι τόννοι αδυνατίζουν στα χείλια τους, μερώνουν. Κι έτσι που τους τραγουδούν παίρνουν κάτι σαν από μοιρολόι:

*Κοίτα κατά το βράχο της Άγκυρας,
Κοίτα τα δακρυσμένα μάτια μας...*

Ηλίας Βενέζης

- 4.1 Ποιοι είναι οι μαφαζάδες; (2)
- 4.2 Τι συνέβαινε μεταξύ των μαφαζάδων και των αιχμαλώτων; (2)
- 4.3 Νομίζεις ότι ήξεραν οι μαφαζάδες ότι είχαν το δικαίωμα να μιλήσουν στον Διοικητή για το πρόβλημά τους; (1)
- 4.4 Τι έκανε ο Διοικητής όταν παρουσιάστηκε μπροστά του η επιτροπή των μαφαζάδων; (2)
- 4.5 Τι έκανε μετά ο Διοικητής για να τιμωρήσει τους μαφαζάδες; (2)
- 4.6 Τι φάνηκε από την τιμωρία των μαφαζάδων; (1)
- 4.7 Ο συγγραφέας λέει ότι κανονικά πρέπει να μισούν τους Τούρκους φύλακες. Όμως οι αιχμάλωτοι προσπαθούν να τους βοηθήσουν. Τι είναι αυτό που τους συνδέει; (5)
- 4.8 Να περιγράψεις το περιστατικό όπου ο επιλοχίας πήρε το όπλο του μαφαζά; (5)

[20]

ΕΡΩΤΗΣΗ 5

Να διαβάσεις προσεκτικά το παρακάτω γνωστό κείμενο και να απαντήσεις στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

ΚΙ ΕΧΟΥΜΕ ΠΟΛΕΜΟ!

Η Κασιμάτη είχε περισσότερο κόσμο από κάθε άλλη χρονιά, κι όπως ήταν επόμενο, οι άντρες άρχισαν τα πολιτικά. Ο ξάδερφος του Κασιμάτη, ο Λέων (τον λέγαμε “ο βασιλεύς των ζώων”), που δούλευε στο Υπουργείο Τύπου και Τουρισμού, μας βεβαίωνε πως είχαν βρει κομμάτια της τορπίλας κι ότι ήταν ιταλικής κατασκευής, μα ο Αντώνης δεν εννοούσε επ’ ουδενί λόγω να το παραδεχτεί. Θεός σχωρέσ’ τον, ήταν τρομερά φανατικός και ισχυρογνώμων. Έλεγε πως οι Άγγλοι είχαν χρησιμοποιήσει ιταλική τορπίλα, για να στρέψουν την ελληνική γνώμη εναντίον του Άξονος και να μας βγάλουν στον πόλεμο, όπως είχαν κάνει στον Πρώτο Πόλεμο. “Αν θέλει ο Χίτλερ την Ελλάδα”, έλεγε, “δε χρειάζεται να βάλει τους Ιταλούς να την πάρουν. Έρχεται και την παίρνει μόνος του. Οι Γερμανοί δεν πρόκειται να μας πειράξουν, είναι φιλέλληνες. Στα σχολεία τους μαθαίνουν απέξω τον Όμηρο και τον Πλάτωνα”, και ούτω καθεξής, ως τις έντεκα το βράδυ. “Πάψε επιτέλους”, του λέω, “δεν καταλαβαίνεις ότι ερεθίζεις τα νεύρα σου και θα θέλεις διπλή δόση υπνωτικό για να κοιμηθείς; Δε θα το πάρεις ποτέ χαμπάρι ότι η καρδιά σου είναι τρομερά αδύνατη;”. Μόνο για ένα πράγμα ήταν όλοι τους σύμφωνοι: ότι αργά ή γρήγορα θα ‘βγαινε και η Ψωροκώσταينا στον πόλεμο, πάει, δεν τη γλιτώναμε, ήταν αυτή η άτιμη η γεωγραφική μας θέση. Είμαστε, βλέπεις, σαν μια γέφυρα μεταξύ ανατολής και δύσεως, είν’ αδύνατον να μείνουμε ουδέτεροι.

Μα κανένας μας δεν το περίμενε τόσο γρήγορα. Όταν το πρωί εκείνης της Δευτέρας ακούσαμε τις σειρήνες, δεν πιστεύαμε στ’ αυτιά μας. “Ξύπνα”, λέω του Αντώνη, “έχουμε συναγερμό!” “Άσε με ήσυχο”, μου λέει, “άσκηση θα ‘ναι!”. Και γύρισε απ’ την άλλη μεριά. Κάθε φορά που έπαιρνε αποβραδīs υπνωτικό, δεν ξυπνούσε εύκολα. “Δεν είναι άσκηση”, του λέω, “το ένστικτό μου δε με γελάει ποτέ εμένα!” Κάθε φορά που ήταν να γίνει άσκηση μας ειδοποιούσαν εκ των προτέρων διά του Τύπου. “Εδώ είσαι κι εδώ ‘μαι”, του λέω, “είναι συναγερμός κι έχουμε πόλεμο!”. Και πετάγομαι απ’ το κρεβάτι, τρέχω στο παράθυρο του σαλονιού, και βλέπω τη γειτονιά στο ποδάρι. Από μακριά έφτανε ο βόμβος αεροπλάνων. “Μας κήρυξ’ η Ιταλία τον πόλεμο! Ο Θεός να βάλει το χέρι του! Ξύπνα τη Μαρία!” λέω της Μαριέττας. Τα ‘χε κι αυτή χαμένα. “Ξύπνα την και πες της να ντυθεί αμέσως! Μπορεί να χρειαστεί να πάμε στο καταφύγιο”. “Θα πάτε στο καταφύγιο;” φωνάζω της Νότας. Μα δεν ήξερε. Κανείς μας δεν ήξερε τι να κάνει και πού να πάει. Πανικοβληθήκαμε. Νομίζαμε πως έφτασ’ η Δευτέρα Παρουσία. Ο Αντώνης καθόταν στην άκρη του κρεβατιού με μια κάλτσα στο χέρι αφηρημένος. “Μήπως δεν αισθάνεσαι καλά;” του λέω. “Να σου δώσω τις σταγόνες σου;” Κι όπως στεκόμουνα στη μέση του χολ σα χαμένη, κρατώντας το κεφάλι μου με τα δυο μου χέρια, μη ξέροντας προς τα πού να στραφώ, έρχετ’ η Μαριέττα και μου λέει: “Ου Μπούφους δεν ξυπνάει! Πήγα να τ’ν ξεσκεπάσου και μ’πάρ’σε μια κλουτσιά...” Κι άρχισε να κλαίει. Είχε κι αυτή η δόλια τρεις αδελφούς, οι δυο υπηρετούσαν ήδη στο Ναυτικό, ο άλλος ήταν κληρωτός του ‘41, θα πήγαινε απ’ τους πρώτους. Πρέπει να τη στείλουμε αμέσως στην Άντρο, είπα με το νου μου, η θέση της είναι κοντά στη μάνα της και στον πατέρα της, δεν μπορώ να την κρατήσω εδώ, είναι μεγάλη ευθύνη. Κι έξω φρενών, τρέχω στο δωμάτιο της κόμησας, την αρπάζω απ’ το τσουλούφι, και της λέω: “Παλιοκόριτσο! Ώστε ούτε η Δευτέρα Παρουσία δεν είναι αρκετή για να σε βγάλει απ’ τη νάρκη σου, ε; Τσακίσου και σήκω αμέσως, γιατί σήμερα θα ‘ναι το τέλος σου!” Και πάω να την ξεσκεπάσω, και μου δίνει και μένα μια κλοτσιά. Της πατάω τότε μια στριφτή τσιμπιά, της δίνω δυο ανάποδες, και της λέω: “Να! Για να μάθεις να κλοτσάς τη μάνα σου! Τι σου πέρασ’ η ιδέα, ότι είμαι κυρα-Εκάβη να κάτσω να τις φάω απ’ την κόρη μου; Θα πάμε στο καταφύγιο και συ κατσ’ εδώ να φοφήσεις, να γλυτώσω επιτέλους απ’ την κακή φύτρα του Φώτη!...”

Μα τη στιγμή που ‘βγαινα απ’ το δωμάτιό της, χτύπησαν οι σειρήνες λήξη. Το τέρας! Σκέφτηκα. Για κάτι αναισθητους σαν κι αυτήν είναι ο κόσμος. Και πάω μέσα και βλέπω έναν Αντώνη μεταμορφωμένο ως διά μαγείας, σ’ έναν άλλο Αντώνη. Στεκόταν μπροστά στο ανοιχτό παράθυρο του σαλονιού και μιλούσε με τον Κουκή, τον άντρα της Νότας. “Θα τους δείξουμε! Θα τους ράνουμε! Θα τους ρίξουμε στη θάλασσα!” φώναζε. Μμ, είπα με το νου μου, αυτός δεν είναι που προχτές ακόμα έλεγε πως ο Χίτλερ δε θ’ άφηνε το Μουσολίνι να χτυπήσει την Ελλάδα; Μα φυσικά δεν έβγαλα άχνα. Δόξαζα το Θεό που το πήρε έτσι το πράμα. Πλησίασα κι εγώ στο

παράθυρο κι άκουγα με συγκίνηση τα εμβατήρια που 'παιζε το ραδιόφωνο. Για πρώτη φορά συγχωρούσα τη Νότα που το είχε στη διαπασών:

*Αεροπόρος θα γινώ, τη γη να μην αγγίζω
να 'μαι ψηλά στον ουρανό, τα σύννεφα να σχίζω ...*

Τα μάτια του Αντώνη ήταν γεμάτα δάκρυα. "Θα πάω", μου λέει, "ν' αγοράσω ένα ραδιόφωνο! Γιατί δηλαδή να 'χει ο Κουκής ραδιόφωνο και να μην έχουμε εμείς;..." Δε νομίζεις, πήγα να του πω, ότι είναι έξοδο περιττό, ότι δεν είναι καιρός να πετάμε λεφτά για τέτοια πράγματα; Μα κρατήθηκα. "Κάνε ό,τι καταλαβαίνεις", του λέω, "απ' τη δική σου τσέπη θα βγουν ...". "Αχ μωρέ Νίνα" μου λέει, "και τι δε θα 'δινά να 'μουνά άλλη μια φορά νέος". Παρά λίγο να δακρύσω κι εγώ. Τον άφησα και πήγα στην κουζίνα να κάνω κάτι, για ν' απασχολήσω το μυαλό μου. Αποβραδīs είχε φέρει μια οκά κάστανα, τα πρώτα κάστανα εκείνης της χρονιάς, και τα 'βαλα να τα βράσω. Όσο ζήσαμε, ζήσαμε, έλεγα με το νου μου, όσο χαρήκαμε, χαρήκαμε, αποδώ και πέρα... Μα δεν μπορούσα, ούτε ήθελα να φανταστώ το μέλλον.

Πάνω στην ώρα έφτασε κι η κυρα-Εκάβη, φρέσκια φρέσκια και κεφάλτη. "Αχ, βρε κυρά Εκάβη", της λέω, "τι θα γίνουμε; Πού θα πάμε;" "Ε", μου λέει, "πόλεμος είναι θα περάσει, ούτ' ο πρώτος, ούτ' ο τελευταίος. Δε με πειράζουν εμένα τέτοια πράγματα, *άλλα* με πειράζουν". "Και δεν τρώμαξες", της λέω, "όταν άκουσες τις σειρήνες;" "Μπα! Το 'ξερα πριν χτυπήσουνε και το περίμενα. Ο Θόδωρος ήταν χτες νυχτερινός στην εφημερίδα, και την ώρα που 'τοιμαζότανε να φύγει για να 'ρθει στο σπίτι να κοιμηθεί, τους τηλεφώνησαν τα νέα απ' το υπουργείο. Μα δεν άντεχε να μείνει. Ήταν πτώμα το καημένο το παιδί απ' την κούραση και το ξενύχτι. Ήρθε στο σπίτι και μας τα 'πε, κι ύστερα κουκουλώθηκε στο κρεβάτι του και μου λέει: "Μαμάκα, μη με ξυπνήσετε ακόμα και να πέφτουν μπόμπες!" Κι όπως είναι κουφός απ' το έν' αυτί, δεν άκουσε ούτε τις σειρήνες". "Μα το καταλαβαίνεις", της λέω κατάπληκτη με την ψυχραιμία της, "ότι θα μας ρίξουν ασφυξιογόνα; Το ξέρεις ότι θα 'ρθουν να μας πάρουν τα σπίτια μας και τα κορίτσια μας;" "Δεν είσαι με τα καλά σου", μου λέει, "χρωστάς της Μιχαλούς, κι είσαι και διαβασμένη! Έτσι λέγαν και στον άλλο πόλεμο και μας τρομοκρατήσανε τζάμπα και βερεσέ. Όσο για τα κορίτσια" (και στράβωσε το στόμα της) "μη φοβάσαι και δεν παθαίνουν τίποτα. Αν δεν κουνήσουν κι εκείνα την ουρά τους, δεν τα πειράζει κανένας. Κι οι Ιταλοί άνθρωποι σαν και μας είναι, δεν είναι θηρία της ζούγκλας ..."

"Τι ανάγκη έχει", μου λέει η θεία Κατίγκω, όταν ήρθε σε λίγο και της τα 'λεγα. "Ο ένας της γιος είναι κουφός, ο άλλος στη φυλακή, κι ο γαμπρός της είναι γιατρός, κάπου θα χωθεί. Αλίμονο στα δικά μας τα παιδιά!" Ο Τάκης είχε μετατεθεί σ' ένα μικρό αντιτορπλικό, ο Πέτρος έκανε τη θητεία του έξω απ' την Κοζάνη, μέσα στη φωτιά. "Αλίμονο στα δικά μας τα παιδιά", μου λέει, κι έβαλε τα κλάματα. Σε λίγο ήρθ' ο Άκης γυρεύοντας τη γιαγιά του. "Ήρθε κι έφυγε", του λέω. "Καλώς το στρατηγό!" του λέει ο Αντώνης μόλις τον είδε. Φορούσε τη στολή της ΕΟΝ. "Άντε να δούμε", του λέει, "πόσους Ιταλούς θα καθαρίσεις. Σας δώσανε τουφέκια ή ακόμα;" Το πρωί είχε πάει στο σχολείο και τους έδωξαν. Τα μαθήματα διεκόπτοντο μέχρι νεοτέρας διαταγής. "Για του Μπούφου έφεξε!" μου λέει η Μαριέττα. Γύρισε λοιπόν στο σπίτι, φόρεσε τη στολή του και πήγε στον υποτομέα του. Τους έβαλαν στη γραμμή και τους έβγαλε ο τομεάρχης τους λόγο. Κακόμοιρα παιδιά! Έλεγα με το νου μου, ακούγοντάς τον να μας περιγράφει με παιδικό ενθουσιασμό πώς είχαν στολίσει τον υποτομέα με χάρτινες σημαίες κι εικόνες των ηρώων του '21. Τι έχουν να δουν τα μάτια σας, σε τι ανάποδα χρόνια γεννηθήκατε και σεις... "Καλά που είναι κι η σημαία μας στο κοντάρι", λέω της Μαριέττας. Την είχαμε κρεμάσει για του Αγίου Δημητρίου και δεν την είχαμε κατεβάσει ακόμα. "Τουλάχιστον", της λέω, "δε χρειάζεται ν' ανεβαίνεις να κρεμάς σημαίες, ουδέν κακόν αμιγές καλού". Και ξαφνικά είδα έκπληκτη κι εγώ η ίδια, πως είχα ξαναβρεί την ψυχραιμία μου και το συνηθισμένο μου χιούμορ. Ωχ, αδελφέ! Σκέφτηκα. Όπου όλος ο κόσμος, και μεις. Αφού το πήρε τόσο καλά ο Αντώνης, δε με νοιάζει για τίποτα.

Κώστας Ταχτής

5.1 **Τι περιγράφει το απόσπασμα του μυθιστορήματος του Κ. Ταχτή;** (2)

5.2 **Για ποιο γεγονός συζητούν οι άντρες στην πρώτη παράγραφο;** (2)

- 5.3 **Να αναφέρεις πώς αντιδρούν δύο από τα πρόσωπα της ιστορίας μας όταν ακούν τις σειρήνες που σημαίνουν το ξέσπασμα του πολέμου;** (4)
- 5.4 **Τι γνωρίζεις για τον τρόπο με τον οποίο μιλάει η Μαριέττα; Να δώσεις παραδείγματα από το κείμενο.** (2)
- 5.5 **Τι σκέφτηκε η Νίνα όταν είδε τον Άκη να φοράει τη στολή της ΕΟΝ;** (1)
- 5.6 **Να χαρακτηρίσεις 2 από τα πρόσωπα της ιστορίας.** (4)
- 5.7 **Να αναφέρεις 5 σημεία στα οποία εμφανίζεται στο κείμενο το αίσθημα του φόβου και να γράψεις με ποιο τρόπο εμφανίζεται το αίσθημα αυτό.** (5)

[20]

Βαθμοί 40

Σύνολο 100 βαθμοί